

**METODIKA HODNOTENIA DOPADOV
OPERAČNÉHO PROGRAMU ĽUDSKÉ ZDROJE**

Dátum: 07. december 2015

Spracovateľ: IBS SLOVAKIA, s.r.o.
M. R. Štefánika 5/1
971 01 Prievidza
Slovenská republika

Obsah

1 Úvod	3
2 Návrh metodiky hodnotenia dopadov	4
2.1 Kvalitatívne a kvantitatívne metódy používané pri hodnotení dopadov	6
2.1.1 Metódy hodnotenia.....	7
2.1.2 Dáta pre realizáciu hodnotenia dopadov	13
3. Hodnotiaca úloha a hodnotiace otázky	14
3.1 Úloha 1: Uskutočnite kontrafaktúlnu evaluáciu dopadov investičných priorít	14
Operačného programu Ľudské zdroje	14
3.1.1 Výskumné otázky k úlohe č. 1 – uskutočnenie kontrafaktúlny evaluácie	15
dopadov (návrhy)	15
3.1.2 Požiadavky na hodnotenie	17
3.1.3 Výber oblastí podpory pre aplikáciu CIE.....	17
3.1.4 Príklad kontrafaktúlny dopadovej evaluácie	18
3.1.5 Návrh premenných získaných mimo monitorovací systém	26
4. Zoznam použitej literatúry	29

1 Úvod

V slovenskej, ale aj v európskej evaluačnej kultúre prevláda používanie kvalitatívnych metód hodnotenia. V súčasnej dobe zaznamenávame rastúci záujem o využitie kvantitatívnych evaluačných metód, hlavne zo strany Európskej komisie.

Dôvodom využitia daných metód je často spochybňovaná opodstatnenosť dopadových indikátorov ponímaných cez prizmu logického rámca ako ukazovateľov dlhodobého (želaného) účinku na konci intervenčnej logiky. Aby bol však dopad v plnom rozsahu merateľný indikátormi, musel by byť pozorovateľný a za stav po intervencii by v plnom rozsahu musela zodpovedať výlučne ona.

Pri hodnotení dopadu možno popísať príspevok intervencie, kedy je táto identifikovaná ako jeden z faktorov nastúpenej zmeny. Pri hodnotení dopadu operačného programu je však kľúčovým vedieť odpovedať na otázku, akú zmenu, resp. zmenu do akej miery možno prisúdiť práve danej intervencii. V ďalšom texte bude pod pojmom dopad chápaná daná prisúditeľnosť.

Hodnotenie dopadu je dôležitou, ak nie najdôležitejšou súčasťou hodnotenia intervencií, pretože odpovedá na dva základné súbory otázok, ktoré potvrdzujú ich platnosť.

Sú to: „Spôsobili intervencie zmenu?“ a „Prečo a kedy intervencie spôsobia zmenu?“

Prvý súbor otázok pátra, či intervencia prinesie želaný účinok, dané otázky sú zodpovedané pomenovaním vzťahu medzi príčinou a následkom využitím metód tzv. Porovnávacieho hodnotenia dopadu (v angl. „Counterfactual Impact Evaluation“, skr. „CIE“). Je to kvantitatívny prístup opierajúci sa o experimenty a kvázi-experimenty (kontrolná/porovnávacía vzorka a vzorka intervenovaných osôb/subjektov). Kauzálne vzťahy, o ktorých sa možno prirodzene domnievať, alebo ich predpokladať, tak môžu byť pomocou kontrolnej/porovnávacej skupiny kvantitatívne preukázané. Jeho podstato je „porovnávanie“ skutočného a hypotetického scenára, t.j. takého, v ktorom k intervencii nedošlo. Z daného dôvodu je jeho výsledkom odhad. Umožňuje odhadnúť to, čo nemožno pozorovať. Pod porovnávacie hodnotenie dopadu spadá tzv. „Pokus s náhodným priradením účastníkov“ (v angl. „Randomised Control Trials“), „Regresná diskontinuita“ (v angl. „Regression Discontinuity Design“), „Inštrumentálne premenné“ (v angl. „Instrumental Variables“) a iné. Cieľom metodiky bude navrhnúť ich vhodnú kombináciu pre slovenské podmienky a OP ĽZ.

2 Návrh metodiky hodnotenia dopadov

Základným princípom porovnávacej metódy hodnotenia dopadov je porovnávanie dvoch situácií:

- Reálne (v angl. „factual“) skutočnosti potom, čo prebehla skúmaná intervencia.
- Hypotetické (v angl. „counterfactual“) skutočnosti, ktoré by nastali, keby intervencia neprebehla.

Pomocou štatistických metód môžeme v určitých prípadoch a za určitých predpokladov túto hypotetickú skutočnosť veľmi vierohodne modelovať. Určítym ideálom, ku ktorému sa dá viac menej priblížiť je experiment s kontrolnou skupinou (v angl. „Randomised Control Trials“). Porovnanie metódy dokážu vyriešiť otázku pričitatelnosti (v angl. „attribution“) zmeny cieľovej oblasti intervencie a dokážu tak veľmi vierohodne odpovedať na základnú otázku: „Funguje to?“.

Táto metóda má aj svoje obmedzenia, veľmi vhodná je pre hodnotenie intervencie, ktoré:

- majú veľký počet opakovaní/ podporených osôb/firiem,
- sú homogénne (napríklad jednotlivé projekty sú si veľmi podobné, jednotlivé osoby získavajú podobnú podporu)
- budú uskutočňované opakovane.

V kontexte štrukturálnych fondov touto metódou nemôžeme hodnotiť program ako celok, ale veľmi dobre môžeme hodnotiť úroveň jednotlivých výziev alebo oblastí podpory.

Cieľom takejto formy hodnotenia bude:

1. Konštruktívne zhodnotenie dopadov na cieľové skupiny prostredníctvom využitia kvantitatívnych a kvalitatívnych porovnávacích metód.
2. Zvýšenie povedomia o metódach CIE v evaluačných komunitách v SR.
3. Podpora uplatnenia tejto metódy pri hodnoteniach v SR.

Hlavná úloha hodnotenia

Úloha č.1: Realizácia hodnotenia dopadov

1. Aký skutočný účinok (dopad) mala intervencia na podporenej skupine fyzických a právnických subjektoch, a to v oblasti:

- vzdelávania
- zamestnanosti
- zdravia
- životných podmienok

2. Existujú štatisticky významné rozdiely v účinku na niektoré skupiny fyzických a právnických subjektov (napr.pohľad intervencie EŠIF voči kontrolnej skupine)? Ak áno, tak aké?

3. Aký je mechanizmus účinku intervencie na podporené skupiny fyzických a právnických subjektov? Prečo intervencia funguje, alebo nefunguje?

Ďalšie úlohy hodnotenia

Úloha č. 2: Zdokumentujte riešenie úlohy č.1 do podoby prípadovej štúdie s cieľom rozšíriť povedomie medzi evaluačnými komunitami o možnostiach CIE pre hodnotenie verejných politík a zvlášť intervencií zo štrukturálnych fondov v Slovenskej republike.

Potrebné je:

- zabezpečenie možnosti presunu skúseností k ďalším možným aplikáciám týchto metód a
- konzultatívny prístup k riešeniu úlohy č.1 na základe odbornej diskusie.

Predpokladom použitia metódy je dostupnosť mikroúdajov, t.j. údajov o podporených a nepodporených jednotlivých subjektoch pred a po intervencii. Z uvedeného dôvodu dokáže daný prístup ponúknuť pádne argumenty v prípade jednotlivých projektov a výziev (poskytuje cenné vstupy pre analýzu efektívnosti nákladov), avšak hodnotiť dopad celého operačného programu týmto spôsobom by z dôvodu jeho komplexnosti nemalo potrebnú výpovednú hodnotu. Existuje niekoľko jednotlivých metód v rámci prezentovaného prístupu. Keďže ide o porovnávaciu metódu, pred uskutočnením výberu musia byť zodpovedané základné otázky: Bude sa merať dopad čoho (akej intervencie), v porovnaní s čím (napr. podporené a nepodporené subjekty, podporené a neoprávnené, podporené s oprávnenými, ktorí nežiadali) a dopad na čo (zmena v akej oblasti).

2.1 Kvalitatívne a kvantitatívne metódy používané pri hodnotení dopadov

Kvantitatívna a kvalitatívna metóda hodnotenia sa vzájomne odlišujú najmä vnútornou logikou, ktorá je charakteristická nielen odlišnými metódami získavania empirických údajov, ale aj špecifickým spracovaním a interpretáciou výsledkov. Spoločným znakom týchto metód je časová následnosť procesov hodnotiacej činnosti:

- Stanovenie hodnotiaceho problému.
- Informačná príprava.
- Príprava hodnotiacich metód.
- Zber a spracovanie údajov a dát.
- Interpretácia údajov a dát.
- Spracovanie záverečných správ.

Kvantitatívna a kvalitatívna metóda hodnotenia dopadov sa líšia charakterom javov, ktoré analyzujú. Zatiaľ čo kvantitatívna metóda sa pýta „koľko?“, kvantitatívna metóda skúma „prečo?“, „z akého dôvodu?“.

Účelom kvantitatívnej metódy hodnotenia je získavanie číselných dát, údajov, u ktorých sa v ďalších fázach skúma závislosť a vzťahy medzi príčinami a následkami. Aby boli štatistické údaje presné a spoľahlivé, musí sa pracovať s veľkými súbormi respondentov (cieľovými skupinami) v procese formálneho dotazovania, príp. sa údaje získavajú pozorovaním určitých javov alebo analýzou sekundárnych údajov.

Účelom kvalitatívnej metódy hodnotenia je zisťovanie príčiny skúmaných javov, t.j. motívy, mienky a postoje vedúce k určitému chovaniu. Obvykle slúži ako doplnok kvantitatívnej metódy hodnotenia.

Pri využívaní kvantitatívnej metódy hodnotenia je cieľom hodnotiteľov kvantifikovať veľkosť zmeny prostredníctvom intervencie. Výsledkom takéhoto typu hodnotenia je vždy konkrétne číslo, ktoré vyjadruje rozdiel medzi situáciou pred a po intervencii, ktorá nastala medzi určitými sledovanými obdobiami.

Pri získavaní odpovedí na otázky typu prečo daná zmena nastala alebo nenastala, resp. či bola takáto zmena spôsobená intervenciou alebo aj inými faktormi je možné použiť metódu hodnotenia dopadov založenú na teórii. Pri tejto metóde sa okrem kvantifikovania kauzálnych účinkov môžu získať aj užitočné, praktické informácie, údaje, ktoré môžu hodnotiteľom, alebo tvorcom politik pomôcť pri ich ďalšom rozhodovaní. Výsledkom kvalitatívnych metód hodnotenia nie je konkrétne číslo ale naratívny popis situácie. Závěry z tejto metódy sú síce ťažšie komunikovateľné a podložiteľné konkrétnymi číslami, ale ich pozitívum je v tom, že dokážu sprostredkovať hodnotiteľom alebo tvorcem politik pohľad na skutočné príčiny fungovania intervencií v praxi.

Kvalitatívna analýza	Kvantitatívna analýza
Začína všeobecnejšími otvorenými otázkami a a narastajúcim počtom informácií sa jej presnosť a precíznosť zvyšuje.	Kľúčové vysvetľujúce premenné a výsledkové premenné sú identifikované vopred.

Pred-definované premenné nie sú na začiatku identifikované.	Kontextuálne premenné sú identifikované a kontrolované.
Predbežná, resp. úvodná analýza je neoddeliteľnou súčasťou zberu dát.	Zber dát a samotná analýza sú separátnymi fázami.
	Analýza využíva formálne štatistické metódy.

Zdroj: Nigatu, 2009

V tejto časti sú predstavené kvalitatívne a kvantitatívne metódy, ktoré môžu byť použité pri hodnotení dopadov prostredníctvom CIE. Základ metód tvoria kvantitatívne metódy counterfactual impact evaluation, ktoré, pokiaľ budú správne použité, poskytnú pomerne presné odhady dopadov skúmaných politík alebo programov. Pri týchto metódach je však potrebné dostatočné množstvo prípadov a jasná špecifikácia cieľov podpory, z toho dôvodu sa nedajú vždy použiť. Táto metodika kontrafaktuálnych dopadových evaluácií sa teda bude venovať hodnoteniam s veľkým počtom prípadov, ktoré používajú štatistické hypotézy pri určovaní rozdielov medzi výstupmi podporených a nepodporených subjektov. Takýto štatistický prístup tak nahrádza situáciu porovnávania skúmaného prípadu so situáciou bez podpory. Pre aplikáciu metódy je potrebné splnenie určitých podmienok:

- **Veľký počet prípadov.** Prípady sú jednotlivci alebo organizácie, ktorým bola poskytnutá podpora z ESF. Čím väčší výber schválených projektov, prípadov, tým sú lepšie štatistické výsledky a tým sa prispeje aj k väčšej dôveryhodnosti výsledkov. Ide o výber na úrovni jednotlivcov, podnikov, obcí, miest, neziskových organizácií a podobne (podľa konkrétnych prioritných osí).
- **Homogénne prípady.** Aby sme mohli použiť metódu CIE, je potrebné, aby skúmané prípady, projekty vystihovali rovnaký typ podpory, t.j. aby išlo o jednu vzorku a neboli miešané rôzne druhy podpôr, ktoré sa svojim charakterom líšia – rôzne merateľné ukazovatele pri cieľových skupinách. Metóda CIE sa nezaobrá zisťovaním sociálnej komplexity, ale vždy sa zameriava na priame otázky, v ktorých je jasne definovaný očakávaný výsledok v kauzálnom spojení na jednu intervenciu.
- **Dostupnosť dát, údajov.** Bez dôveryhodných a ucelených dát, údajov nie je možné spracovať kvalitné hodnotenie dopadov.
- **Proporcionalita.** Rozsah intervencie, ktorej dopady majú byť metódou CIE merateľné, musia mať potenciál nejakú zmerateľnú zmenu vytvoriť. Vyhodnotiť sa dajú ako regionálne tak aj celonárodné formy podpory, ale vždy je potrebné zvážiť, či bol obsah podpory dostatočný k tomu, aby počas sledovaného obdobia spôsobil zmenu, ktorá je odlišná a viditeľná.

2.1.1 Metódy hodnotenia

1. Randomized Control Trials. Vo svete je stále častejšie využívaná metóda randomizovaných prístupov k designu programov a kontrafaktuálnych dopadových evaluácií (viď napr. Khandker, Koolwaal a Samad 2010, či Gertler a kol. 2011). Výhodou týchto postupov je, že napríklad pri

rozdeľovanie podpôr náhodným výberom je transparentnejší a pre samotné hodnotenie rieši metodologicky problém možného skreslenia hodnotenej skupiny žiadateľov s porovnávaním inej skupiny žiadateľov, tým, že ich charakteristiky sú totožné. Pri náhodnom pridelení podpory ide o situáciu, kedy sú požiadavky žiadateľov o podporu vyššie, ako sú finančné možnosti programu a z toho dôvodu musia byť niektorí žiadatelia odmietnutí. Zo všetkých žiadateľov sú tak náhodne vybraní tí, ktorí podporu získajú. Formálne existuje celá rada spôsobov, ako náhodný výber uskutočniť (losom, vygenerovaním náhodných čísel v štatistickom programe a podobne). Výhodou tejto metódy je, že sa vo svojej podstate eliminujú vonkajšie faktory, pretože náhodne vybraní žiadatelia sú štatisticky totožní.

2. Metóda postupného pridelenia podpory (Randomized access to treatment). Na rozdiel od situácie náhodného výberu, pridelenia, v tomto prípade je skúmaný program dostatočne finančne saturovaný. Ide o situáciu, kedy je podpora náhodne pridelená najprv časti žiadateľov (prvej skupine). Potom až po realizácii tejto podpory je pridelená ďalším žiadateľom (druhej a ďalšej skupine). Vo svojej podstate tak tento postup vytvára kontrolnú skupinu z tých žiadateľov, ktorí už predložili projektovú dokumentáciu so žiadosťou a boli vybraní, a ktorú v budúcnosti dostatnú, ale v tomto momente ju ešte nemajú. Výber podporených žiadateľov v jednotlivých fázach je opäť realizovaný na základe náhodného výberu. Pre účely hodnotenia je potrebné zaviazat žiadateľa k spolupráci už pri predložení projektovej žiadosti aj počas obdobia, kedy ešte podporu nedostal (v prípade, že budú vylosovaní ako druhá alebo ďalšia skupina).

3. Metóda rozdiel v rozdieloch (Difference- in-differences). Metóda rozdiel v rozdieloch vychádza z toho, že dopad politiky na sledovaný výstup je možné vypočítať pomocou dvoch rozdielov. Jeden rozdiel je určený v čase (pred a po intervencii), druhý rozdiel je určený subjektmi (podporenými a nepodporenými žiadateľmi). DiD je teda užitočná metóda, pokiaľ máme dve skupiny s rovnakou históriou. Vo svojej najjednoduchšej forme, táto metóda vyžaduje len súhrnné údaje o sledovaných premenných výstupov. Stačí mať len dáta, údaje za príjemcov a údaje za nepodporených príjemcov po dobu dvoch časových období a pomocou tejto metódy je možné odhadnúť dopad intervencie.

Existujú dva rôzne spôsoby pre vysvetlenie toho, ako pomocou týchto dvoch rozdielov odhadnúť dopad intervencie:

a.) Intuitívne – najprv zmerať rozdiel sledovanej premennej medzi príjemcami a nepodporenými žiadateľmi po poskytnutí intervencie. Tento rozdiel však nie je spôsobený len intervenciou, ale aj inými rozdielnými charakteristikami medzi príjemcami podpory a nepodporenými žiadateľmi. Ide o tzv. výberové skreslenie (selection bias). Potom porovnáme hodnoty sledovanej premennej medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi v dobe, kedy intervencia ešte nebola poskytnutá. Odpočítame potom rozdiel v sledovanej premennej medzi úspešnými príjemcami a neúspešnými príjemcami pred intervenciou od ich rozdielu po intervencii, a eliminujeme tak časť výberového zkraslenia, ktoré je konštantné v čase. Pokiaľ sú teda nepozorovateľné rozdiely medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi konštantné v čase, sme schopní touto metódou získať vierohodný odhad dopadov intervencie.

b.) Alternatívny spôsob vysvetlenia, ako pomocou metódy rozdiel v rozdieloch odhadnúť dopad politiky, je začať od zmeny pozorovanej v priebehu času u príjemcu podpory a porovnať ju s premennou neúspešných žiadateľov.

Obidva tieto spôsoby nakoniec dospejú k rovnakým výsledkom. Používajú len iné argumentácie pri interpretácii dát. Zatiaľ čo prvý spôsob zdôrazňuje výberové skreslenie, teda rozdielne charakteristiky úspešných a neúspešných žiadateľov, a potrebu ich odstránenia, druhý spôsob sa zameriava na elimináciu zkreslenia spôsobeného ho prirodzenou dynamikou pri sledovanej premennej.

Doporučené kroky pri použití metódy rozdiel v rozdieloch (EVALSED, 2009a):

1. **Definovanie výstupných premenných.** Analýza môže byť uskutočnená pre čo najväčší počet výsledných premenných, pre ktoré sú dostupné dáta, údaje.
2. **Definovanie časového rozmeru.** Dôležité je stanoviť si rozsah sledovaného obdobia pred intervenciou, v priebehu intervencie a po intervencii a počet uskutočnených meraní.
3. **Výpočet rozdielov.** Vypočítajú sa priemerné hodnoty sledovaných premenných pre skupinu úspešných žiadateľov a neúspešných žiadateľov minimálne v dvoch časových obdobiach. Následným porovnávaním buď v čase (pred a po) alebo medzi skupinami (úspešný žiadatelia a neúspešný žiadatelia) získame jednotlivé čiastkové rozdiely. Odpočítaním týchto čiastkových rozdielov získame odhadovanú hodnotu dopadu intervencie.
4. **Predpoklad paralelného vývoja.** Existuje niekoľko spôsobov, ako overiť, či sú vývojové trendy pre obidve skupiny žiadateľov rovnaké. Jednou z možností je rozšírenie časového rozmeru o ďalšie meranie pred intervenciou, na základe ktorých sa overí paralelnosť vývoja sledovaných premenných bez intervencie. Druhou možnosťou je rozšírenie modelu o ďalšie údaje, dáta, ktoré ovplyvňujú výslednú premennú a sú korelované so získanou podporou. Model však takýmto spôsobom stráca svoju jednoduchosť. Ďalším spôsobom je testovanie na skupinách, o ktorých vieme, že intervencie neboli ovplyvnené.
5. **Použitie regresie k replikácii výsledkov.** Prevedenie modelu do regresnej podoby síce poskytne rovnaké výsledky, avšak výhodou je, že do pravej strany rovnice je možné následne pridávať ďalšie premenné, čo umožní uvoľniť prísny predpoklad paralelného vývoja.
6. **Zhrnutie kovariácie do regresie.** Do modelu sa pridávajú interakcie medzi jednotlivými premennými, čo prispieva k spresneniu odhadu dopadu intervencie.

Výhodou tejto metódy je, že sa pri odhadoch dopadov nevyžadujú komplexné dátové štruktúry, ale postačujú len súhrnné údaje o výstupoch politiky pred a po intervencii.

4. Metóda Propensity score matching (skr. „PSM“). Základnou myšlienkou tejto metódy je snaha o zostavenie takej kontrolnej skupiny, ktorá sa vo všetkých ohľadoch okrem obdržanej podpory čo najviac podobala skupine príjemcov. V kontrolnej skupine sú zaradení príjemcovia, ktorí sa zhodujú vo svojich charakteristikách s úspešnými príjemcami. Pokiaľ je táto podoba dostatočná, je možné výstupy kontrolnej skupiny považovať za kontrafaktuál a dopad intervencie je možné získať ako rozdiel medzi priemernými výsledkami obidvoch skupín.

Metóda je teda založená na predpoklade, že sme schopní pozorovať všetky charakteristiky, ktoré majú vplyv na výsledok. Kľúčovou podmienkou pre použitie tejto metódy je dostupnosť pozorovateľných predintervenčných charakteristík, pretože charakteristiky pozorované až po intervencii môžu byť touto intervenciou skreslené. Ďalšou podmienkou je dostatočný presah

charakteristík medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi. Matching býva taktiež veľmi často používaný aj v kombinácii s metódou rozdiel v rozdieloch, kedy sú najprv subjekty pomocou matchingu spárované a následne je pomocou metódy rozdiel v rozdieloch odhadnutý dopad intervencie. Kombináciou týchto dvoch metód sa tak znižuje riziko výberového zkreslenia výsledkov.

5. Metóda Regresnej diskontinuity (v angl. „Regression discontinuity design; skr. „RDD“). Táto metóda je použiteľná, pokiaľ existuje nárok na zapojenie sa do programu (na intervenciu) určený pravidlom, ktorý stanovuje, že subjekty nad/pod určitou hranicou sú spôsobilé pre program, zatiaľ čo subjekty pod/nad touto hranicou sú nespôsobilé. Táto hranica je tvorená rozdeľujúcim skóre u kontinuálnych premenných, ako napríklad vek osôb, výška príjmu domácností, počet získaných bodov pri hodnotení žiadostí alebo počet zamestnancov v podniku. Odhad dopadov pomoci podľa tejto metódy je možné získať porovnaním úspešných žiadateľov a neúspešných žiadateľov, ktorí nie sú až tak vzdialení od stanovenej hranice. V okolí hranice nastáva situácia, ktorá sa podobá náhodnému výberu. Subjekty, v okolí hranice sú vystavené odlišným situáciám (jedny majú podporu, druhé sú bez podpory). Na jednej strane hranice sú vystavené intervencii a na druhej strane nie sú vystavené, aj napriek skutočnosti, že sú si tieto subjekty veľmi podobné, podľa ktorej sa posudzovala spôsobilosť pre účasť v programe (napríklad rozdiel medzi podnikom s 50 zamestnancami je veľmi malý oproti podniku s 51 zamestnancami). Na základe porovnania týchto dvoch skupín subjektov môžeme odhadnúť dopad intervencie. Veľkou výhodou metódy je, že je možné odhadnúť dopad bez ďalších predpokladov. Nevýhodou je, že odhadnutý dopad je možné interpretovať len lokálne v okolí rozdeľujúceho skóre, nie pre celú populáciu.

Metódu Regresnej diskontinuity je možné zhrnúť do niekoľkých postupných krokov:

1. **Špecifikácia premennej pre výber a relevantnú hranicu.** Predpokladom pre uplatnenie modelu RDD je potrebná existencia hranice, ktorá definuje spôsobilosť k programu pozdĺž spojitosti premennej.
2. **Stanovenie intervalu okolo hranice.** Dôležité je stanoviť šírku pásma v okolí hranice, v ktorom ležiace subjekty budú zahrnuté do analýzy. Je však potrebné mať stále na pamäti kompromis medzi veľkosťou vzoriek a presnosťou modelu.
3. **Definovanie výstupnej premennej.** Je dôležité presné definovanie premennej, na základe ktorej bude analyzovaný vplyv intervencie.
4. **Rozhodnúť sa medzi ostrou alebo neostrou RDD.** Podľa povahy intervencie je potrebné sa rozhodnúť, ktorú z dvoch variantov RDD je vhodné použiť. Ostrá (v angl. „sharp“) RDD znamená, že všetky subjekty na jednej strane hranice budú podporené (pravdepodobnosť podpory = 1) a všetky subjekty na druhej strane podporu nezískajú (pravdepodobnosť podpory = 0). V praxi sa ale často stáva, že intervenciu nevyužijú všetky spôsobilé subjekty. V takomto prípade je potrebné použiť tzv. neostrú (v angl. „fuzzy“) variantu riešenia, kedy sa pravdepodobnosť získania podpory v okolí hranice mení z 0 na nejaké číslo menšie ako jedna.
5. **Odhad účinku intervencie.** Na základe pozorovaného rozdielu medzi podporenými a nepodporenými subjektmi v okolí hranice, je možné odhadnúť dopad intervencie.

Metóda RDD umožňuje identifikovať účinok programu, a nie je potrebné brať do úvahy rôzne arbitrárne vylučujúce obmedzenia, predpoklady výberu, funkčné formy, alebo alokačné predpoklady.

Cennou vlastnosťou metódy je, že meranie, na základe ktorého sú subjekty rozdelené na oprávnených a neoprávnených žiadateľov, nemusia byť zhodné s meraním zisťujúcim výstupy intervencie.

6. Metóda Inštrumentálnej premennej (v angl. „instrumental variables“). Túto metódu môžeme použiť v prípadoch, kedy vystavenie sa politike alebo intervencii nie je určené len rozhodnutím samotných oprávnených žiadateľov, ale tiež do značnej miery udalosťami a procesmi, ktoré sú mimo ich kontrolu. Táto „nedobrovoľná zmena“ umožňuje odstrániť výberové zkreslenie. Celý model sa podobá experimentu. Aby mohla byť táto metóda využitá, musí spĺňať dve podmienky:

1. Inštrumentálna premenná musí byť signifikantným prediktorom pravdepodobnosti získania podpory.
2. Na druhej strane inštrumentálna premenná nesmie ovplyvňovať skúmaný indikátor, inak, ako cez získanie podpory.

Pokiaľ sú tieto podmienky splnené, poskytuje metóda inštrumentálnej premennej hodnoverné odhady dopadov danej politiky.

Metódy Propensity score matching a Regression discontinuity design možno použiť v prípade, keď okrem podmienky SUTVA (v angl. Stable unit treatment value assumption, v slov.jazyku Predpoklad nemenného stavu podpory jednotky populácie) a spoločnej podmnožiny definičného oboru (v angl. „common support“), riešiteľ pozná a pozoruje v dátach všetky premenné, ktoré majú vplyv na vystavenie jednotky podpore a na potencionálne výsledky. Tento dodatočný predpoklad – známy ako výber na základe pozorovateľných premenných – je ťažké obhájiť v oblastiach ako vzdelávanie a trh práce, kde nepozorovateľné charakteristiky (ako osobné schopnosti, motivácia a inteligencia) budú s väčšou pravdepodobnosťou vplývať na individuálne správanie. V prípadoch, keď má riešiteľ podozrenie, že výber do programu je ovplyvňovaný tak pozorovateľnými ako aj nepozorovateľnými faktormi/charakteristikami sú k dispozícii ďalšie dve metódy: Diference-in-diferences alebo Instrumental variables (viď nižšie).

Náhodný výber → Bez výberového skreslenia → ATT (v angl. Average Treatment Effect of the Treated) = (priemerný intervenčný účinok podpory na podporených) – (priemerný intervenčný účinok podpory na nepodporených)

Náhodný výber s čiastočným súladom	VÝBEROVÉ SKRESLENIE	Pozorovateľné charakteristiky	Propensity score matching
			Regression discontinuity
Pozorovateľné a nepozorovateľné charakteristiky		Difference-in-Difference	
		Instrumental variables	

Zdroj: Loi a Rodrigues, 2012

7. Metóda hodnotenia dopadov založenej na teórii (v angl. „Theory based impact evaluation, TBIE). Táto metóda je prístupom, ktorý sa zameriava na súbor predpokladov a hypotéz aplikovaných tvorcami politik, programovými manažérmi a inými zainteresovanými osobami, ktoré sú logicky previazané a empiricky testovateľné (Leeuw, 2011). Tieto teórie vyjadrujú intervenčnú logiku programu, to znamená, jednotlivé opatrenia vedúce k alokácii finančných prostriedkov (vstupov) s cieľom dosiahnuť plánované výstupy, ktoré majú prispieť k zlepšeniu situácie v určitej oblasti. Úspešnosť tejto metódy závisí od efektivity politiky, faktoroch, ktoré ju ovplyvňujú, ako aj na samotnom kontexte v ktorom sa politika aplikuje. Hodnotenie dopadov založené na teórii skúmajú mechanizmy aplikované tvorcami politik a porovnávajú ich s dôkazmi založenými na vedeckom

skúmaní. TBIE sa zameriava na intervenčnú logiku, jej ciele a testovanie a v prípade potreby na jej zlepšenie.

7a. Realistické hodnotenie (v angl. Realistic evaluation, Pawson a Tilley, 1997). Tento prístup zdôrazňuje dôležitosť usporiadania „kontext-mechanizmus-výsledok“ pri politikách a programoch. Kontext v ktorom je program realizovaný ovplyvňuje výsledky, ktoré sa ním dosiahnu. Kontext programu zahŕňa aspekty ako sociálne, ekonomické a politické štruktúry, inštitucionálny, zainteresované osoby, geografické a historické aspekty a pod. Niektoré aspekty v rámci kontextu môžu podporovať mechanizmy realizácie, iné im na druhej strane brániť. Interakcia medzi kontextom a mechanizmom realizácie následne podnecuje a ovplyvňuje výsledok programu: kontext+mechanizmus=výsledok.

7b. Teória zmeny (v angl. Theory of Change, Weiss, 1995). Táto teória popisuje predpoklady vysvetľujúce tak jednotlivé kroky vedúce k dlhodobým cieľom, ako aj prepojenia a súvislosti medzi programovými aktivitami a výsledkami dosahovanými v každom kroku na ceste k dosiahnutiu cieľa.

7c. Analýza prínosov (v angl. Contribution analysis, 1990). Analýza prínosov je založená na vizuálnom zobrazení kauzalných súvislostí a vysvetľujúcich úsudky medzi pozorovanými zmenami a hodnotenými intervenciami. Cieľom analýzy prínosov nie je exaktné vymedzenie kauzalných súvislostí medzi programom a želanými výsledkami, ale skôr poskytnutie vierohodných dôkazov umožňujúcich znížiť neistotu ohľadom zmeny sledovaných výsledkov spôsobených programom.

Prehľad metód hodnotenia s príkladmi

POROVNÁVACIE HODNOTENIE VPLYVU	HODNOTENIE ZALOŽENÉ NA TEÓRII
<p><i>Funguje program?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Náhodná kontrola vzoriek - Rozdiel v rozdieloch - Nesúvislé vzorky - Porovnávacie metódy - Inštrumentálne premenné 	<p><i>Prečo funguje?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Prieskumy prijímateľov - Prípadové štúdie, interview - Realistické hodnotenie - Participované hodnotenie
MODELOVANIE	HODNOTENIE ALTERNATÍV
<ul style="list-style-type: none"> - Makroekonomické modely (napr. Hermin, Quest) - Odvetvové modely (napr. Transtools) - Analýza vstupu a výstupu - Matica sociálneho účtovníctva 	<ul style="list-style-type: none"> - Analýza nákladov a zisku - Analýza nákladov a efektívnosti - Analýza viacerých kritérií - Kontingentné hodnotenie

Zdroj:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/sourcebooks/method_techniques/index_en.htm

2.1.2 Dáta pre realizáciu hodnotenia dopadov

Dáta sú veľmi potrebné z dôvodu možnosti testovania zmien závislých premenných, resp. na určenie kontrafaktuálneho odhadu (estimácie), teda situácie, ktorá by bola nastala, ak by program/podpora nebola realizovaná.

Pre kontrafaktuálne hodnotenia dopadov sú potrebné dáta pre tri základné skupiny:

- 1. Podporená skupina** (v angl. „treatment group“) – podporené jednotky (napr. jednotlivci, podniky).
- 2. Porovnávacia skupina** (v angl. „comparison group“) – skupina nepodporených jednotiek, ktoré sú vystavené rovnakým podmienkam a vplyvom ako podporené jednotky, okrem samotného pridelenia podpory. Jednotky porovnávacej skupiny sú svojimi charakteristikami podobné podporenej skupine. Vhodnou porovnávacou skupinou bývajú zamietnutí žiadatelia. Niekedy sa môžeme stretnúť aj s pojmom kontrolná skupina (v angl. „control group“). Kontrolná skupina sa vo väčšine prípadov používa v kontexte náhodných experimentov (v angl. „randomised experiments“) a porovnávacia skupina pri kontrafaktuálnych hodnoteniach dopadov. V praxi sa však tieto pojmy často zamieňajú a chápu sa ako synonymá.
- 3. Kontrolná vzorka** (v angl. „control sample“) – skupina nepodporených jednotiek, ktorá nemusí byť nutne vystavená rovnakým podmienkam ako porovnávacia skupina. Používa sa na kontrolu vývoja sledovaných premenných a zachytenie všeobecného trendu vývoja v ekonomike

Pre uvedené skupiny sú potrebné tieto typy údajov:

- 1. Identifikačné údaje a charakteristika jednotiek danej skupiny.** Pri fyzických osobách to býva pohlavie, vek, rodinný stav, kvalifikácia, bydlisko, dĺžka praxe (zamestnania), výška príjmu, dĺžka nezamestnanosti, jazykové znalosti, pc zručnosti, doplnkové vzdelanie a rozšírenie kvalifikácie a podobne, v závislosti od typu hodnotenia a sledovaných účinkov. Pri právnických osobách sa zvyčajne sleduje dátum založenia, právna forma, miesto sídla, miesto realizácie podnikateľskej činnosti, odvetvie, počet zamestnancov, obrat, výška príjmov, pridaná hodnota, národná/medzinárodná pôsobnosť, exportná/importná orientácia a iné, v závislosti od typu hodnotenia a sledovaných účinkov.
- 2. Výsledkové údaje.** Výsledkové údaje (hodnoty sledovaných premenných, na ktoré má intervencia pôsobiť). Výsledkové údaje je potrebné sledovať za určité časové obdobie pred a po realizácii intervencie, aby bolo možné vyhodnotiť ich vývoj a zmeny ktoré nastali/nenastali v dôsledku podpory.
- 3. Kontrolné údaje.** Kontrolné údaje sú potrebné z dôvodu možnosti sledovania a kontroly rozdielov medzi podporenou a nepodporenou skupinou počas analýzy. Je užitočné disponovať čo možno najväčším množstvom údajov vzťahujúcich sa tak k voľbe zúčastniť sa programu, ako aj potenciálnych výsledkov, teda výsledkových ukazovateľov ktoré sú k dispozícii aj pre pred-intervenčné obdobie. Potrebné údaje je vhodné získavať z jedného zdroja a je potrebné zabezpečiť, aby boli merané a zaznamenávané rovnakým spôsobom. V praxi sa však potrebné údaje získavajú z rôznych zdrojov (subjektov, inštitúcií).

3. Hodnotiaca úloha a hodnotiace otázky

Realizácia hodnotenia dopadov je do určitej miery náročnou metódou, pričom ako najrizikovejšou oblasťou sa ukazuje práve zber údajov, dát, t.j. relevantných vstupov pre spracovanie celkového hodnotenia. Z tohto dôvodu je potrebné spracovanie štúdie uskutočniteľnosti (v angl. "feasibility study"), dôsledkom ktorej by bolo pilotné spustenie hodnotenia dopadu na vybranej menšej skupine žiadateľov. Prostredníctvom pilotného spustenia by sa odstránili nepredvídateľné okolnosti a javy, ktoré pôsobia na realizáciu hodnotenia a zabezpečenia validity jeho výsledkov.

3.1 Úloha 1: Uskutočnite kontrafaktuálnu evaluáciu dopadov investičných priorít Operačného programu Ľudské zdroje

Splnenie tejto úlohy predpokladá rigorózne použitie uznávaných evaluačných metód kontrafaktuálneho hodnotenia dopadu k zodpovedaniu nasledovných otázok:

1. Aký skutočný účinok (dopad) mala intervencia na podporenej skupine fyzických a právnických subjektoch, a to v oblasti:

- konkurencieschopnosť podnikov (napr. vyjadrenú rastom operatívnych tržieb a operatívneho zisku)
- investície podniku do vzdelávania zamestnancov
- fluktuácia zamestnancov v podniku
- rast podniku vyjadrený novovytvorenými pracovnými miestami

2. Existujú štatisticky významné rozdiely v účinku na niektoré skupiny fyzických a právnických subjektov? Ak áno, tak aké?

3. Aký je mechanizmus účinku intervencie na podporené skupiny fyzických a právnických subjektov? Prečo intervencia funguje, alebo nefunguje?

Výstupom tejto úlohy by mala byť:

- vstupná správa s detailných rozpracovaním metodológie a harmonogramom realizovaných aktivít v rámci hodnotenia,
- dve priebežné správy a záverečná správa

3.1.1 Výskumné otázky k úlohe č. 1 – uskutočnenie kontrafaktuálnej evaluácie dopadov (návrhy)

- 1) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na obrat podnikov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a nežiadateľmi. (otázka 1a, 3 k úlohe č.1).
- 2) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na obrat žiadateľov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi. (otázka 1a k úlohe č.1).
- 3) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na obrat podnikov podľa veľkosti podnikov? Ide o porovnanie medzi veľkosťami podnikov 1-10 zamestnancov, 11-50 zamestnancov a viac. (otázka 1a, 2, 3 k úlohe č.1).
- 4) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na obrat podnikov podľa regiónu pôsobnosti podnikov? Ide porovnanie podnikov podľa pôsobnosti NUTS III, NUTS II. (otázka 1a, 2, 3 k úlohe č.1).
- 5) Ako ovplyvnil typ vzdelávania obrat podnikov? Ide o porovnanie typu vzdelávania medzi podporenými podnikmi. (otázka 1a, 2 a 3 k úlohe č.1).
- 6) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na zisk podnikov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a nežiadateľmi. (otázka 1a, 3 k úlohe č.1).
- 7) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na zisk žiadateľov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi. (otázka 1a k úlohe č.1).
- 8) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na zisk podnikov podľa veľkostných kategórií podnikov? Ide o porovnanie medzi veľkostnými kategóriami podnikov 1-10 zamestnancov, 11-50 zamestnancov a viac. (otázka 1a, 2 a 3 k úlohe č.1).
- 9) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na zisk podnikov podľa regiónu pôsobnosti podnikov? Ide o porovnanie podnikov podľa pôsobnosti NUTS III, NUTS II. (otázka 1a, 2, 3 k úlohe č.1).
- 10) Ako skutočne ovplyňoval typ vzdelávania zisk podnikov? Ide o porovnanie typu vzdelávania medzi podporenými podnikmi. (otázka 1a, 3 k úlohe č.1).
- 11) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na zamestnanosť v podnikoch? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a nežiadateľmi. (otázka 1d k úlohe č.1).
- 12) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na zamestnanosť v podnikoch? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi. (otázka 1d k úlohe č.1).
- 13) Ako skutočne ovplyňoval typ vzdelávania zamestnanosť v podnikoch? Ide o porovnanie typu vzdelávania medzi podporenými podnikmi. (otázka č.1d, 3 k úlohe č.1).
- 14) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na zamestnanosť v podnikoch podľa veľkostných kategórií podnikov? Ide o porovnanie medzi veľkostnými kategóriami podnikov. (otázka 1d, 2, 3 k úlohe č.1).

- 15) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na zamestnanosť v podnikoch podľa regiónu pôsobnosti podnikov? Ide o porovnanie podnikov podľa pôsobnosti NUTS III, NUTS II. (otázka 1d, 2,3 k úlohe č.1).
- 16) Ako skutočne prispela podpora z ESF v OP ĽZ k zamestnanosti na úrovni okresov SR? Ide o porovnanie vývoja miery nezamestnanosti v okresoch SR. (otázka 2 k úlohe č.1).
- 17) Aký je skutočný dopad v danom regióne (okrese) na podniky, ktoré realizujú projekt(y) z OP ĽZ v porovnaní s ostatnými podnikmi v regióne (okrese)? (otázka 2 k úlohe č.1).
- 18) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na investície podnikov do vzdelávania zamestnancov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými. (otázka 1b, 2 k úlohe č.1).
- 19) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na investície žiadateľov do vzdelávania zamestnancov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi. (otázka 1b k úlohe č.1).
- 20) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na fluktuáciu zamestnancov podnikov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými. (otázka 1c k úlohe č.1).
- 21) Aký skutočný kauzálny účinok mala podpora z ESF v OP ĽZ na fluktuáciu zamestnancov žiadateľov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi. (otázka 1c k úlohe č.1).
- 22) Aký skutočný kauzálny účinok mal typ podporeného školenia na obrat podnikov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi. (otázka 1a, 2 k úlohe č.1).
- 23) Aký skutočný kauzálny účinok mal typ podporeného školenia na zisk podnikov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi. (otázka č.1a, 2 k úlohe č.1).
- 24) Aký skutočný kauzálny účinok mal typ podporeného školenia na zamestnanosť? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi a neúspešnými žiadateľmi. (otázka č.1a, 2 k úlohe č.1).
- 25) Aký skutočný dopad mal typ podpory na obrat podnikov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi v jednotlivých výzvach. (otázka 1a, 2, 3 k úlohe č.1).
- 26) Aký skutočný dopad mal typ podpory na zisk podnikov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi v jednotlivých výzvach. (otázka 1a, 2, 3 k úlohe č.1).
- 27) Aký skutočný dopad mal typ podpory na zamestnanosť podnikov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi v jednotlivých výzvach. (otázka 1a, 2, 3 k úlohe č.1).
- 28) Aký je rozdiel medzi skutočným dopadom dopytovo orientovaných výziev a národných projektov? Ide o porovnanie medzi úspešnými žiadateľmi v rôznych typoch výziev. (otázka 2,3 k úlohe č.1).

3.1.2 Požiadavky na hodnotenie

Hodnotenie dopadov by malo mať charakter dlhodobého projektu o nízkej intenzite. Po navrhnutí najvhodnejšej formy metódy, prvým krokom bude zber dát, údajov a ich následné vyhodnotenie, a to najmenej dva roky po ukončení hodnotených projektov.

Prvým krokom hodnotenia je uskutočnenie kvalitatívneho prieskumu, ktorého cieľom je pochopenie skúmanej intervencie a vymedzenie skúmaného súboru úspešných žiadateľov, ktorí získali podporu z OP ĽZ (z angl. „treatment group“) a porovnateľného súboru žiadateľov, ktorí nedostali podporu (z angl. „comparison group“). Druhým krokom je stanoviť si veľkosť relevantnej vzorky, zdefinovanie jej veľkosti a podobne. Tieto kroky je potrebné uskutočniť ešte pred spracovaním vstupnej správy.

V predchádzajúcich kapitolách boli stručne predstavené možné typy kontrafaktuálnych dopadových evaluácií, ktoré sa javia ako vhodné pre programový dokument OP Ľudské zdroje. Uvedené návrhy hodnotení však neobmedzujú možnosti realizácie ďalších typov kontrafaktuálnych dopadových evaluácií, ktoré v tejto metodike neboli uvedené. Podľa dostupnosti údajov, dát je možné pripraviť aj iné typy evaluácií, prípadne upraviť evaluačný design už uvedených návrhov.

Táto metodika nevymedzuje všetky možné typy kontrafaktuálnych dopadových evaluácií a je možné ich naďalej rozširovať. Vo svojej podstate zachytáva možné kontrafaktuálne dopadové evaluácie s ohľadom na dostupnosť údajov, dát, na znalosť týchto dát ešte pred začiatkom programového obdobia.

3.1.3 Výber oblastí podpory pre aplikáciu CIE

Pre oblasť vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej inklúzie bol v rámci OP Ľudské zdroje zadaný nasledovný globálny cieľ:

„Podporiť rozvoj ľudských zdrojov, celoživotného učenia a ich plnohodnotného začlenenia sa na trh práce na zlepšenie ich sociálnej situácie“.

Dosahovanie globálneho cieľa OP ĽZ v súlade so Stratégiou Európa 2020, s cieľmi Národného programu reforiem a v nadväznosti na Partnerskú dohodu sa bude realizovať pomocou mäkkých a tvrdých (investičných) opatrení v nasledovných prioritných osiach operačného programu:

1. Prioritná os č.1 Vzdelávanie
2. Prioritná os č.2 Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí
3. Prioritná os č.3 Zamestnanosť
4. Prioritná os č.4 Sociálne začlenenie
5. Prioritná os č.5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít
6. Prioritná os č.6 Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít

3.1.4 Príklad kontrafaktuálnej dopadovej evaluácie

A. Prioritná os 1 Vzdelávanie

Zámerom aktivít prioritnej osi 1 je zosúladienie vzdelávania s potrebami trhu práce, čo je nutné ukutočňovať bez ohľadu na územné vymedzenie. Pripravenosť absolventov reflektovať na potreby trhu práce je kľúčová aj z pohľadu voľného pohybu osôb (napr. nedostatok odborníkov na trhu práce v danej profesii či príchod investorov do regiónov SR a s tým zvýšené nároky na kvalifikáciu pracovnej sily).

Vzhľadom na špecifickosť danej prioritnej osi 1 (zvýšenie kvalifikácie, vzdelanostnej úrovne, duálne vzdelávanie a podobne) je vhodnou metódou hodnotenia dopadov kvalitatívne posúdenie efektivity vynaložených finančných prostriedkov, posúdenie previazanosti vzdelávania s potrebami trhu práce – kvalitatívny výskum. Hlavným krokom hodnotenia je oslovenie všetkých podporených fyzických a právnických subjektov, ktoré realizovali projekty v rámci prioritnej osi 1 a kontrolnej skupiny prostredníctvom dotazníkov, rozhovormi, výberom rovnakého počtu osôb vo všetkých regiónoch SR.

Návrh evaluačných otázok:

- Aké vidíte nedostatky v procese vzdelávania?
- Je odborné vzdelávanie v súlade s požiadavkami na trhu práce?
- Aké výhody a využiteľnosť vidíte v modeli inkluzívneho vzdelávania v školách? Je tento model uplatniteľný na školách?
- Bola dĺžka odbornej praxe dostatočná u zamestnávateľa?
- Došlo od začiatku realizácie projektu až do konca k zlepšeniu študijných výsledkov?
- Zlepšila sa kvalita odborného vzdelávania?
- Po ukončení odbornej praxe došlo k podpísaniu pracovnej zmluvy, buď na dobu určitú, alebo na dobu neurčitú?
- Koľko ľudí s nízkym vzdelaním/nízkou kvalifikáciou si zvýšilo a obnovilo kvalifikáciu pre ich udržateľnosť na trhu práce v súlade s požiadavkami trhu práce?
- V čom vidíte výhody odbornej praxe?
- Došlo od začiatku realizácie projektu k zvýšeniu počtu detí navštevujúcich predškolské zariadenia?
- Bol počet detí udržaný aj po skončení realizácie projektu?
- Došlo o začiatku realizácie projektu až do konca k zlepšeniu kvality ľudského kapitálu vo vede a výskume?
- Aký dopad mala podpora na rozvoj vedy a výskumu v oblasti vzdelávania a jeho prepojenia s potrebami trhu práce?
- Došlo prostredníctvom realizácie projektu k zvýšeniu zamestnanosti a uplatniteľnosti odborníkov z oblasti vedy a výskumu v praxi?
- Aký dopad mala podpora na kvalitu a efektívnosť celoživotného vzdelávania?
- Došlo počas realizácie projektu k zvýšeniu zamestnanosti a uplatniteľnosti prostredníctvom zvyšovania a rozširovania kvalifikácie, celoživotného vzdelávania?

Výsledok kvalitatívneho hodnotenia. Prostredníctvom tejto metódy sa v relatívne krátkom čase získa hlbší pohľad na hodnotenú problematiku prostredníctvom zachytenia celej šírky názorov cieľových skupín. Metóda pomáha získať znalosti o skúsenostiach, perspektívach a postojoch ľudí z cieľových skupín, zraniteľných, marginalizovaných a ťažšie dostupných skupín.

Metódy: skupinové diskusie, tzv. focus groups (štandardné, rozšírené, mini), individuálne rozhovory (krátke, hĺbkové, expertné, osobné, telefonické), tzv. In-Depth Interviews, dotazníkové prieskumy, workshopy, pozorovanie (používa sa ako metóda kvalitatívneho aj kvantitatívneho výskumu). Pri hodnotení dopadov prioritnej osi 1 je možné použiť aj kontrafaktuálnu metódu Rozdiel v rozdieloch.

B. Prioritná os 2 Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí

Kontrafaktuálna dopadová evaluácia Investičnej priority 2.1 Trvalo udržateľná integrácia mladých ľudí, najmä tých, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, na trh práce, vrátane mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením a mladých ľudí z marginalizovaných komunit, vrátane vykonávania systému záruk pre mladých ľudí.

Evalučná otázka: Aký dopad má podpora na zamestnanosť cieľových skupín?

V rámci tohto hodnotenia sa bude porovnávať dopad podpory na úrovni jednotlivcov prostredníctvom následných premenných:

- ***Miera zamestnanosti (indikátor č.003)*** – ide o zhodnotenie dopadu, ako sa dlho udržia podporené osoby na trhu práce v zamestnaní. Voľba dĺžky skúmaného obdobia závisí od RO, ale je možné hodnotiť dopady napríklad 6 mesiacov od skončenia podpory, 12 mesiacov od skončenia podpory alebo 2 roky od skončenia podpory.
- ***SZČO (indikátor č.004)*** – v tomto prípade sa hodnotí, či si osoba otvorila živnosť, začala podnikáť a či vo svojej činnosti pokračuje aj po skončení podpory. Voľba dĺžky skúmaného obdobia závisí od RO, ale je možné hodnotiť dopady napríklad 6 mesiacov od skončenia podpory, 12 mesiacov od skončenia podpory alebo 2 roky od skončenia podpory. V tomto prípade je vhodné využitie nominálnej logistickej regresie, pretože premenná, pri ktorej sa odhaduje dopad, má formu dummy premennej (nadobúda hodnoty 1, pokiaľ osoba podniká, alebo hodnoty 0, pokiaľ nepodniká).
- ***Zamestnanie (indikátor č.005)*** – v tomto prípade ide o zhodnotenie stavu, či sa osoby z cieľovej skupiny zamestnali, či získali zamestnanie a toto zamestnanie si aj udržali. Voľba dĺžky skúmaného obdobia závisí od RO, ale je možné hodnotiť dopady napríklad 6 mesiacov od skončenia podpory, 12 mesiacov od skončenia podpory alebo 2 roky od skončenia podpory. Aj v tomto prípade je vhodné použiť nominálnu logistickú regresiu, pretože premenná, pri ktorej sa odhaduje dopad, má formu dummy premennej, to znamená, že nadobúda hodnotu 1 pokiaľ si osoba udrží zamestnanie, hodnotu 0 pokiaľ nie. Výsledky tohto hodnotenia sú overiteľné s výsledkami dopadovej evaluácie, ktoré využívajú indikátor č.4 Miera zamestnanosti.
- ***Ekonomická aktivita (indikátor č.006)*** – v tomto prípade ide o to, či podpora pomohla začleniť cieľové skupiny, ktoré boli mimo trhu práce, naspäť na trh práce. Aj v tomto prípade je vhodné použiť nominálnu logistickú regresiu, pretože premenná, pri ktorej sa odhaduje dopad, má formu

dummy premennej, to znamená, že nadobúda hodnotu 1, pokiaľ je osoba ekonomicky aktívna, hodnotu 0, pokiaľ nie.

Metódy: Pre kontrafaktuálnu dopadovú evaluáciu takéhoto typu je vhodné použiť metódu Rozdiel v rozdieloch (skr. „DD“) a Propensity score matching (skr. „PSM“). Pokiaľ by bola realizovaná výzva zameraná na osoby v určitých vekových skupinách napr. skupina nad 50 rokov, do 29 rokov a podobne, je vhodné použiť aj metódu Regresnej diskontinuity (skr. „RDD“), pri ktorej by bol deliacim bodom práve vek (napríklad 50 rokov, 29 rokov a podobne).

Vhodnou metódou sa javí aj kvalitatívne posúdenie hľadiska odchodu absolventov do zahraničia prostredníctvom kvalitatívneho prieskumu, aby nedošlo k skresleniu výsledkov pri posudzovaní zamestnanosti.

Návrh evaluačných otázok:

- Aká je uplatniteľnosť a šanca mladých ľudí, absolventov zamestnať sa?
- Bola dĺžka absolventskej praxe dostatočná u zamestnávateľa?
- Po ukončení absolventskej praxe došlo k podpísaniu pracovnej zmluvy, buď na dobu určitú, alebo na dobu neurčitú?
- V čom vidíte výhody absolventskej praxe?
- Aké sú dôvody odchodu mladých ľudí do zahraničia?

Výsledok kvalitatívneho hodnotenia. Prostredníctvom tejto metódy sa v relatívne krátkom čase získa hlbší pohľad na hodnotenú problematiku prostredníctvom zachytenia celej šírky názorov cieľových skupín. Metóda pomáha získať znalosti o skúsenostiach, perspektívach a postojoch ľudí z cieľových skupín, zraniteľných, marginalizovaných a ťažšie dostupných skupín.

Metódy: skupinové diskusie, tzv. focus groups (štandardné, rozšírené, mini), individuálne rozhovory (krátke, hĺbkové, expertné, osobné, telefonické), tzv. In-Depth Interviews, dotazníkové prieskumy, workshopy, pozorovanie (používa sa ako metóda kvalitatívneho aj kvantitatívneho výskumu).

C. Prioritná os 3 Zamestnanosť

Jedným z najväčších ekonomických problémov Slovenska je dlhodobá nezamestnanosť. V rámci tejto priority je vhodné zamerať hodnotenie aj na posúdenie príčin dlhodobej nezamestnanosti a na zhodnotenie vývoja dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku. V prvom rade je potrebné uskutočniť kvalitatívny prieskum prostredníctvom dotazníka, rozhovorov – posúdenie príčin a dôsledkov dlhodobej nezamestnanosti, posúdenie kauzálnej súvislosti dlhodobej nezamestnanosti.

Návrh evaluačných otázok:

- Uvedte dôvody prečo ste aj po uplynutí 1 roku po zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie stále bez zamestnania?
- Uvedte hlavné príčiny vašej nezamestnanosti (nízka mzda, nevyhovujúci vek, nevyhovujúci zdravotný stav, nízke vzdelanie, pohlavie, nevhodné vzdelanie, nedostatočné, chýbajúce vedomosti, nedostatočná prax, nedostatok skúseností a podobne).

- Aké vidíte výhody aktívnych opatrení na trhu práce (absolventská prax, rekvalifikácie, založenie podniku a podobne).
- Myslíte si, že aktívne opatrenia môžu pomôcť znížiť nezamestnanosť?

Výsledok kvalitatívneho hodnotenia. Prostredníctvom tejto metódy sa v relatívne krátkom čase získa hlbší pohľad na hodnotenú problematiku prostredníctvom zachytenia celej šírky názorov cieľových skupín. Metóda pomáha získať znalosti o skúsenostiach, perspektívach a postojoch ľudí z cieľových skupín, zraniteľných, marginalizovaných a ťažšie dostupných skupín.

Metódy: skupinové diskusie, tzv. focus groups (štandardné, rozšírené, mini), individuálne rozhovory (krátke, hĺbkové, expertné, osobné, telefonické), tzv. In-Depth Interviews, dotazníkové prieskumy, workshopy, pozorovanie (používa sa ako metóda kvalitatívneho aj kvantitatívneho výskumu). Pri hodnotení dopadov prioritnej osi 1 je možné použiť aj kontrafaktuálnu metódu Rozdiel v rozdieloch.

Kontrafaktuálna dopadová evaluácia Investičnej priority 3.1 Prístup uchádzačov o zamestnanie a neaktívnych osôb k zamestnaniu vrátane dlhodobu nezamestnaných a osôb, ktoré sú vzdialené od trhu práce, ako aj miestne iniciatívy v oblasti zamestnávania a podpora mobility pracovnej sily.

Evalučná otázka: Aký dopad má podpora na zamestnanosť cieľových skupín?

V rámci tohto hodnotenia sa bude porovnávať dopad podpory na úrovni jednotlivcov prostredníctvom následných premenných:

- **Miera zamestnanosti (indikátor č.003)** – ide o zhodnotenie dopadu, ako sa dlho udržia podporené osoby na trhu práce v zamestnaní. Voľba dĺžky skúmaného obdobia závisí od RO, ale je možné hodnotiť dopady napríklad 6 mesiacov od skončenia podpory, 12 mesiacov od skončenia podpory alebo 2 roky od skončenia podpory.
- **SZČO (indikátor č.004)** – v tomto prípade sa hodnotí, či si osoba otvorila živnosť, začala podnikáť a či vo svojej činnosti pokračuje aj po skončení podpory. Voľba dĺžky skúmaného obdobia závisí od RO, ale je možné hodnotiť dopady napríklad 6 mesiacov od skončenia podpory, 12 mesiacov od skončenia podpory alebo 2 roky od skončenia podpory. V tomto prípade je vhodné využitie nominálnej logistickej regresie, pretože premenná, pri ktorej sa odhaduje dopad, má formu dummy premennej (nadobúda hodnoty 1, pokiaľ osoba podniká, alebo hodnoty 0, pokiaľ nepodniká).
- **Zamestnanie (indikátor č.005)** – v tomto prípade ide o zhodnotenie stavu, či sa osoby z cieľovej skupiny zamestnali, či získali zamestnanie a toto zamestnanie si aj udržali. Voľba dĺžky skúmaného obdobia závisí od RO, ale je možné hodnotiť dopady napríklad 6 mesiacov od skončenia podpory, 12 mesiacov od skončenia podpory alebo 2 roky od skončenia podpory. Aj v tomto prípade je vhodné použiť nominálnu logistickú regresiu, pretože premenná, pri ktorej sa odhaduje dopad, má formu dummy premennej, to znamená, že nadobúda hodnotu 1 pokiaľ si osoba udrží zamestnanie, hodnotu 0 pokiaľ nie. Výsledky tohto hodnotenia sú overiteľné s výsledkami dopadovej evaluácie, ktoré využívajú indikátor č.4 Miera zamestnanosti.
- **Ekonomická aktivita (indikátor č.006)** – v tomto prípade ide o to, či podpora pomohla začleniť cieľové skupiny, ktoré boli mimo trhu práce, naspäť na trh práce. Aj v tomto prípade je vhodné

použiť nominálnu logistickú regresiu, pretože premenná, pri ktorej sa odhaduje dopad, má formu dummy premennej, to znamená, že nadobúda hodnotu 1, pokiaľ je osoba ekonomicky aktívna, hodnotu 0, pokiaľ nie.

Metódy: Pre kontrafaktuálnu dopadovú evaluáciu takéhoto typu je vhodné použiť metódu Rozdiel v rozdieloch (skr. „DD“) a Propensity score matching (skr. „PSM“). Pokiaľ by bola realizovaná výzva zameraná na osoby v určitých vekových skupinách napr. skupina nad 50 rokov, do 29 rokov a podobne, je vhodné použiť aj metódu Regresnej diskontinuity (skr. „RDD“), pri ktorej by bol deliacim bodom práve vek (napríklad 50 rokov, 29 rokov a podobne).

Kontrafaktuálna dopadová evaluácia investičnej priority: Rovnosť medzi mužmi a ženami vo všetkých oblastiach vrátane v oblasti prístupu k zamestnaniu, kariérenému postupu, zosúladenia pracovného a súkromného života a presadzovanie rovnakej odmeny za rovnakú prácu.

Evalučná otázka: Aký je dopad sociálnej integrácie financovanej z ESF na rovnosť mužov a žien na trhu práce?

Vzhľadom k tomu, že sociálne začleňovanie znevýhodnených skupín osôb je podporené prostredníctvom subjektov poskytujúcich sociálne, poradensko-informačné služby vedúce k integrácii týchto osôb na trh práce a do spoločnosti, je potrebné od príjemcov podpory (osôb sociálne vylúčených, nie zamestnancov subjektov, organizácií) získať informácie, ktoré vedú k identifikácii podporených osôb (indikátor č.020). Ide o to, že cieľom intervencie je začlenenie znevýhodnených skupín a nie zamestnancov organizácií, ktoré získali podporu. Ďalej je potrebné otestovať, či sa skúmaná skupina podporených osôb z cieľových skupín štatisticky zhoduje s kontrolnou skupinou pracovníkov v súlade s údajmi o pohlaví (indikátor č.015), vzdelaní (indikátor č.016), veku (indikátor č.017) a bydliska (indikátor č.018) v oboch skupinách.

Metódy: Pre kontrafaktuálnu dopadovú evaluáciu takéhoto typu je vhodné použiť metódu Rozdiel v rozdieloch (skr. „DD“) a Propensity score matching (skr. „PSM“). Pokiaľ by bola realizovaná výzva zameraná na osoby v určitých vekových skupinách napr. skupina nad 50 rokov, do 29 rokov a podobne, je vhodné použiť aj metódu Regresnej diskontinuity (skr. „RDD“), pri ktorej by bol deliacim bodom práve vek (napríklad 50 rokov, 29 rokov a podobne).

D. Prioritná os 4 Sociálne začlenenie

Kontrafaktuálna dopadová evaluácia investičnej priority 4.1 Aktívne začlenenie, a to aj s cieľom podporovať rovnaké príležitosti a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti.

Evalučná otázka: Aký dopad má podpora aktívneho sociálneho začlenenia na zamestnanosť cieľových skupín?

V rámci tohto hodnotenia sa bude porovnávať dopad podpory na úrovni jednotlivcov prostredníctvom následných premenných:

- **Miera zamestnanosti (indikátor č.003)** – ide o zhodnotenie dopadu, ako sa dlho udržia podporené osoby na trhu práce v zamestnaní. Voľba dĺžky skúmaného obdobia závisí od RO, ale je možné hodnotiť dopady napríklad 6 mesiacov od skončenia podpory, 12 mesiacov od skončenia podpory alebo 2 roky od skončenia podpory.
- **SZČO (indikátor č.004)** – v tomto prípade sa hodnotí, či si osoba otvorila živnosť, začala podnikáť a či vo svojej činnosti pokračuje aj po skončení podpory. Voľba dĺžky skúmaného obdobia závisí od RO, ale je možné hodnotiť dopady napríklad 6 mesiacov od skončenia podpory, 12 mesiacov od skončenia podpory alebo 2 roky od skončenia podpory. V tomto prípade je vhodné využitie nominálnej logistickej regresie, pretože premenná, pri ktorej sa odhaduje dopad, má formu dummy premennej (nadobúda hodnoty 1, pokiaľ osoba podniká, alebo hodnoty 0, pokiaľ nepodniká).
- **Zamestnanie (indikátor č.005)** – v tomto prípade ide o zhodnotenie stavu, či sa osoby z cieľovej skupiny zamestnali, či získali zamestnanie a toto zamestnanie si aj udržali. Voľba dĺžky skúmaného obdobia závisí od RO, ale je možné hodnotiť dopady napríklad 6 mesiacov od skončenia podpory, 12 mesiacov od skončenia podpory alebo 2 roky od skončenia podpory. Aj v tomto prípade je vhodné použiť nominálnu logistickú regresiu, pretože premenná, pri ktorej sa odhaduje dopad, má formu dummy premennej, to znamená, že nadobúda hodnotu 1, pokiaľ si osoba udrží zamestnanie, hodnotu 0, pokiaľ nie. Výsledky tohto hodnotenia sú overiteľné s výsledkami dopadovej evaluácie, ktoré využívajú indikátor č.004 Miera zamestnanosti.
- **Ekonomická aktivita (indikátor č.006)** – v tomto prípade ide o to, či podpora pomohla začleniť cieľové skupiny, ktoré boli mimo trhu práce naspäť na trh práce. Aj v tomto prípade je vhodné použiť nominálnu logistickú regresiu, pretože premenná, pri ktorej sa odhaduje dopad, má formu dummy premennej, to znamená, že nadobúda hodnotu 1, pokiaľ je osoba ekonomicky aktívna, hodnotu 0, pokiaľ nie.

Metódy: Pre kontrafaktuálnu dopadovú evaluáciu takéhoto typu je vhodné použiť metódu Rozdiel v rozdieloch (skr. „DD“) a Propensity score matching (skr. „PSM“). Pokiaľ by bola realizovaná výzva zameraná na osoby v určitých vekových skupinách napr. skupina nad 50 rokov, do 29 rokov a podobne, je vhodné použiť aj metódu Regresnej diskontinuity (skr. „RDD“), pri ktorej by bol deliacim bodom práve vek (napríklad 50 rokov, 29 rokov a podobne).

Sociálna inklúzia znamená aktívne zapájanie znevýhodnených skupín do aktívneho spoločenského života a podporuje rovnosť príležitostí, právo na zamestnanie, bývanie, vzdelávanie, zdravotnú starostlivosť a podobne. Vzhľadom nato, že ide o špecifickú formu podpory, tak vhodnou metódou pri posudzovaní dopadov sa javí aj kvalitatívne posúdenie prioritnej osi 4, hlavne v prípade investičnej priority 4.2 Zlepšenie prístupu k cenovo prístupným, trvalo udržateľným a kvalitným službám vrátane zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb všeobecného záujmu.

Návrh evaluačných otázok:

- Aký dopad mala podpora na zlepšenie životných podmienok ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením?
- Došlo prostredníctvom realizácie projektu k eliminácii diskriminácie znevýhodnených skupín napríklad pri hľadaní zamestnania, pri vzdelávaní, pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti a podobne?

- Došlo prostredníctvom realizácie projektu k prechodu inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť? V čom vidíte výhody takéhoto prechodu?
- Zlepšila sa kvalita životnej úrovne prostredníctvom realizácie projektu v oblasti bývania, infraštruktúry, v poskytovaní zdravotnej starostlivosti a podobne?).
- Došlo prostredníctvom realizácie projektu k zvýšeniu informovanosti o potrebách preventívnych prehliadok?
- Došlo k zefektívneniu alebo zavedeniu nových nástrojov využívaných pri zvyšovaní aktivity ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením?
- Aká bola udržateľnosť a uplatniteľnosť týchto nástrojov počas realizácie projektu a aj po ukončení realizácie projektu?
- Aký dopad mala podpora na získanie a udržateľnosť bývania zavedením finančnej pomoci pre ľudí, ktorí sú nútení hľadať si prácu mimo svojho bydliska?

Výsledok kvalitatívneho hodnotenia. Prostredníctvom tejto metódy sa v relatívne krátkom čase získa hlbší pohľad na hodnotenú problematiku prostredníctvom zachytenia celej šírky názorov cieľových skupín. Metóda pomáha získať znalosti o skúsenostiach, perspektívach a postojoch ľudí z cieľových skupín, zraniteľných, marginalizovaných a ťažšie dostupných skupín.

Metódy: skupinové diskusie, tzv. focus groups (štandardné, rozšírené, mini), individuálne rozhovory (krátke, hĺbkové, expertné, osobné, telefonické), tzv. In-Depth Interviews, dotazníkové prieskumy, workshopy, pozorovanie (používa sa ako metóda kvalitatívneho aj kvantitatívneho výskumu).

E. Prioritná os 5 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít

Na Slovensku sa za jeden z kľúčových problémov v školstve považuje nadmerné zastúpenie rómskych detí na špeciálnych školách pre deti s mentálnym postihom. Čerpanie financií z prostriedkov Európskej únie prostredníctvom operačného programu by mohlo slúžiť ako efektívny nástroj podpory sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín a zároveň by mohlo mať pozitívny dopad na znižovanie nadmerného zaraďovania rómskych detí do špeciálneho vzdelávania.

Vzhľadom na špecifickosť prioritnej osi 5 (kvalitné vzdelávanie, výchova, zlepšenie informovanosti o prínosoch predškolského vzdelávania, zvýšenie zamestnanosti MRK, zlepšenie zdravotnej starostlivosti) je vhodnou metódou hodnotenia dopadov kvalitatívne posúdenie efektivity vynaložených finančných prostriedkov – kvalitatívny výskum. Hlavným krokom hodnotenia je oslovenie všetkých podporených fyzických a právnických subjektov, ktoré realizovali projekty v rámci prioritnej osi 5 a kontrolnej skupiny prostredníctvom dotazníkov, rozhovormi, výberom rovnakého počtu osôb vo všetkých regiónoch SR.

Návrh evaluačných otázok:

- Došlo od začiatku realizácie projektu k zvýšeniu počtu detí z MRK navštevujúcich predškolské zariadenia?
- Bol počet detí udržaný aj po skončení realizácie projektu?
- Počas realizácie a po ukončení realizácie došlo k zníženiu miery predčasného ukončenia školskej dochádzky detí a mládeže z MRK?

- Počas realizácie bola zvýšená inkluzívnosť vzdelávacieho systému?
- Akým spôsobom sa zlepšila informovanosť a spolupráca rodičov s miestnymi vzdelávacími zariadeniami?
- Aký dopad mala podpora na zamestnanosť cieľových skupín?
- Aký dopad mala podpora na zvýšenie vzdelanostnej úrovne cieľových skupín?
- Aký dopad mala podpora na zvýšenie dostupnosti služieb zdravotnej starostlivosti?
- Ako sa zvýšila informovanosť obyvateľov MRK v oblasti zdravotnej starostlivosti a prevencie a akými informačnými kanálmi?

Výsledok kvalitatívneho hodnotenia. Prostredníctvom tejto metódy sa v relatívne krátkom čase získa hlbší pohľad na hodnotenú problematiku prostredníctvom zachytenia celej šírky názorov cieľových skupín. Metóda pomáha získať znalosti o skúsenostiach, perspektívach a postojoch ľudí z cieľových skupín, zraniteľných, marginalizovaných a ťažšie dostupných skupín.

Metódy: skupinové diskusie, tzv. focus groups (štandardné, rozšírené, mini), individuálne rozhovory (krátke, hĺbkové, expertné, osobné, telefonické), tzv. In-Depth Interviews, dotazníkové prieskumy, workshopy, pozorovanie (používa sa ako metóda kvalitatívneho aj kvantitatívneho výskumu).

Pri hodnotení prioritnej osi 5 je možné použiť aj kontrafaktuálnu metódu Rozdiel v rozdieloch. Pôjde o porovnanie situácie pred a po realizácii projektov, porovnaním fyzických a právnických subjektov, ktoré získali podporu a kontrolnou skupinou bez podpory, kde bude viditeľné či realizáciou projektu došlo k zlepšeniu situácie alebo nie.

Prioritná os 6 Technická vybavenosť v obciach v prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít.

Oblasť bývania je jednou z oblastí, kde sa najviac prehľbujú rozdiely medzi rómskou a väčšinovou populáciou. V rámci väčšinovej populácie sú skupiny znevýhodnené a označované ako zraniteľné v rôznych oblastiach, len rómske komunity v SR vytvárajú osady a v nich rôzne typy neštandardných obydľí, ktoré nespĺňajú technické a hygienické normy.

Vzhľadom na špecifickosť prioritnej osi 6 (zlepšenie podmienok bývania, zlepšenie podmienok pre sociálnu integráciu, zlepšenie sociálnej infraštruktúry, zlepšenie celkovej kvality životných podmienok) je vhodnou metódou hodnotenia dopadov kvalitatívne posúdenie efektivity vynaložených finančných prostriedkov – kvalitatívny výskum. Hlavným krokom hodnotenia je oslovenie všetkých podporených fyzických a právnických subjektov, ktoré realizovali projekty v rámci prioritnej osi 6 a kontrolnej skupiny prostredníctvom dotazníkov, rozhovormi, výberom rovnakého počtu osôb vo všetkých regiónoch SR.

Návrh evaluačných otázok:

- Aký dopad mala podpora na zlepšenie životných podmienok cieľových skupín? (vysporiadanie pozemkov, zlepšenie hygienických návykov, zlepšenie prístupu k sociálnej infraštruktúre a podobne).

- Aký dopad mala podpora na zlepšenie podmienok pre sociálnu integráciu ľudí z MRK prostredníctvom funkčného systému prestupného bývania?
- Koľko mikropôžičiek bolo poskytnutých počas realizácie projektu na výstavbu bytových jednotiek? Došlo po ukončení realizácie projektu, alebo aj počas realizácie projektu k neplneniu platobných podmienok?
- Došlo prostredníctvom realizácie projektu k výstavbe sociálnych bytov, nájomných bytov?
- Došlo prostredníctvom nového bývania k zmene životných podmienok, životného štýlu, úrovne nájomníkov bytov?
- Dokázali si noví nájomníci udržať kvalitu bývania aj po ukončení realizácie projektu?
- Akou formou sa zabezpečil dlhodobější stav odovzdaných bytových jednotiek (stále zamestnanie, pravidelný príjem, starostlivosť o byt, udržaná kvalita bytu, zodpovednejší prístup cieľových skupín k majetku, starostlivosti o byt a podobne).

Výsledok kvalitatívneho hodnotenia. Prostredníctvom tejto metódy sa v relatívne krátkom čase získa hlbší pohľad na hodnotenú problematiku prostredníctvom zachytenia celej šírky názorov cieľových skupín. Metóda pomáha získať znalosti o skúsenostiach, perspektívach a postojoch ľudí z cieľových skupín, zraniteľných, marginalizovaných a ťažšie dostupných skupín.

Metódy: skupinové diskusie, tzv. focus groups (štandardné, rozšírené, mini), individuálne rozhovory (krátke, hĺbkové, expertné, osobné, telefonické), tzv. In-Depth Interviews, dotazníkové prieskumy, workshopy, pozorovanie (používa sa ako metóda kvalitatívneho aj kvantitatívneho výskumu).

Pri hodnotení prioritnej osi 6 je možné použiť aj kontrafaktuálnu metódu Rozdiel v rozdieloch. Pôjde o porovnanie situácie pred a po realizácii projektov, porovnaním fyzických a právnických subjektov, ktoré získali podporu a kontrolnou skupinou bez podpory, kde bude viditeľné či realizáciou projektu došlo k zlepšeniu situácie alebo nie.

3.1.5 Návrh premenných získaných mimo monitorovací systém

Tabuľka č.1: Indikátory dopadu podpôr

Kód	Indikátor	Typ	Popis	Zdroj
001	Zamestnanosť	PO	Uvedené v % výpočtom porovnania hodnôt počtu zamestnaných v podniku celkom za jednotlivé roky, ktorú sú porovnané pre kontrafaktuálnu dopadovú evaluáciu. Údaj právnickej osoby uvedený v priznaní k Dani z príjmov (kladné hodnoty nad 0 znamenajú, že sa zamestnanosť v danej organizácii zvýšila).	Daňový úrad, Obchodný register
002	Hospodársky výsledok	PO	Výsledok hospodárenia bežného účtovného obdobia. Ide o údaje, ktoré právnické osoby uvádzajú v Súvahe.	Daňový úrad, Obchodný register
003	Miera zamestnanosti	FO	Ide o rozmedzie hodnôt medzi 0 až 100. Ide o podiel pracovných dní	UPSVaR, Štatistický úrad

			v sledovanom období, kedy bola osoba zamestnaná, alebo vykonávala SZČO. Pri tomto type indikátora, ale treba dávať pozor na normovanie aj vzhľadom k počtu pracovných dní v danom období. Počet pracovných dní sa môže líšiť podľa termínu ukončenia podpory, čo môže byť spôsobené štátnymi sviatkami, prestupným rokom. Doporučenou dĺžkou sledovaného obdobia je jeden kalendárny rok, čím sa môže obmedziť vplyv sezónnych prác a podobne.	
004	SZČO	FO	Ide o hodnoty 1 a 0. Na základe údajov zo Sociálnej poisťovne, sa dá zistiť, či ide o samostatne zárobkovo činnú osobu, alebo nie, podľa toho, kto platí jej sociálne poistenie.	Sociálna poisťovňa, Živnostenský úrad.
005	Zamestnanie	FO	Ide o hodnoty 1 a 0. Pokiaľ ide o nezamestnanú osobu, tak ide o hodnotu 0. Podľa dát zo štatistických údajov UPSVaR môžeme zistiť, či je daná osoba zamestnaná, alebo nie je, podľa toho kto za ňu platí odvody na sociálnej zabezpečenie. Zahrňuje aj osoby SZČO. Tento ukazovateľ sa vzťahuje na ekonomicky aktívne osoby (osoby neaktívne sú z tohto súboru vyradené).	Sociálna poisťovňa, Živnostenský úrad, ÚPSVaR
006	Ekonomická aktivita	FO	Ide o hodnoty 1 a 0. Pokiaľ ide o osoby neaktívne, získa hodnotu 0. Podľa údajov zo sociálnej poisťovne sa dá zistiť či ide o osobu aktívnu, alebo neaktívnu, zahrňuje aj SZČO.	Sociálna poisťovňa, Živnostenský úrad, ÚPSVaR

Tabuľka č.2: Indikátory – charakteristika podporených jednotiek (právnické osoby, alebo fyzické osoby)

Kód	Indikátor	Typ	Popis	Zdroj
007	Aktíva celkom	PO	Vypočíta sa ako súčet jednotlivých časti Súvahy (A,B,C)	Obchodný register
008	Dlhodobý majetok	PO	Ide o výšku dlhodobého majetku firmy, ako je uvedené v účtovných výkazoch	Obchodný register
009	NACE / OKEČ	PO	Zaradenie podniku do kategórie NACE podľa hlavnej činnosti	Živnostenský úrad, Obchodný register
010	Právna forma podniku	PO	Ide o právnu formu, či ide o a.s., s.r.o., v.o.s., k.s., družstvo, SZČO a podobne	Živnostenský úrad, Obchodný register
011	Región pôsobnosti	PO	Vymedzenie regiónu podľa NUTS II a NUTS III. Z tohto indikátora je možné	Štatistický úrad

			vytvoriť indikátor, ktorý sa vzťahuje na vymedzenie regiónu súdržnosti, kde firma pôsobí.	
012	Verejná podpora	PO	Ide o vyčíslenie verejnej podpory	Štatistický úrad, centrálny register zmlúv
013	Dotácia	PO	Ide o vyčíslenie získaných dotácií z verejných zdrojov v jednotlivých rokoch zo štátneho rozpočtu.	ITMS, štatistický úrad, centrálny register zmlúv
014	Rok vzniku organizácie	PO	Pre prvotný zber dát stačí len rok založenia.	Živnostenský úrad, Obchodný register
015	Pohlavie	FO	Ide o premennú rozlišujúcu, či ide o muža, alebo ženu	UPSVaR, Živnostenský úrad
016	Vzdelanie	FO	Ide o premennú, na základe ktorej získame údaje hodnôt: ZŠ, SŠ bez maturity, SŠ s maturitou, VŠ, postgraduálne vzdelanie a podobne.	UPSVaR, Živnostenský úrad
017	Rok narodenia	FO	Pre prvotný zber stačí len rok narodenia. Vek následne vypočítame – skúmaný rok mínus rok narodenia.	UPSVaR, Živnostenský úrad
018	Bydlisko	FO	Ide o údaj, na základe ktorého danú osobu priradíme k regiónu pôsobnosti (NUTS II, NUTS III). Možno by bolo dobré aj rozlíšenie na úrovni obcí, miest, na základe ktorého by bolo možné rozdeliť osoby žijúce v meste a na vidieku.	UPSVaR, Živnostenský úrad, štatistický Mestského úradu

Tabuľka č.3: Indikátory pre charakteristiku podporených jednotiek (organizácie alebo jednotlivci)

Kód	Indikátor	Typ	Popis	Zdroj
019	Veľkosť obce / mesta		Merané počtom obyvateľov (u dopadovej evaluácie zamerané na dopady komunitného plánovania je možné použiť aj počet zapísaných voličov).	Štatistický úrad, štatistické údaje obcí / miest.
020	Identifikácia podporených osôb		V karte účastníka sa evidujú základné údaje (tituly, meno a priezvisko), osobné údaje (rodné číslo, zamestnanecké postavenie, dátum narodenia, vzdelanie, pohlavie, znevýhodnenie), kontaktné údaje, adresné údaje a projekt (kód a názov projektu, dátum vstupu/výstupu do/z aktivity a pozícia v projekte). Ide o monitorovacie indikátory príjemcov podpory.	ITMS, karta účastníka vedenej v ITMS2014+

4. Zoznam použitej literatúry

1. Angrist, J.D, Pischke, J. (2009), Mostly Hamless Econometrics: An Empiricist's Companion, Princeton University Press, ISBN 978-0-691-12035-5
2. KMPG, 2015, Kontrafaktúálne metódy hodnotenia dopadov, ePublikácia, prehľad a aplikácia konceptov hodnotenia dopadov intervencií, www.partnerskadohoda.gov.sk/publikacie/
3. Barca, F. (2009), An agenda for a reformed Cohesion Policy: A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations, http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/pdf/report_barca_v0306.pdf
4. EC, EVALSED (2009) Counterfactual impact evaluation: Methods and Techniques: Difference-in-Difference. Európska komisia, SOURCEBOOKS, 2009 /online/ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/evaluation_sourcebook.pdf
5. Khandker, S.R., Koolwal, G.B., Samad, H.A. (2010), Handbook on impact evaluation: Quantitative methods and practices, The World Bank, ISBN 978-0-8213-8028-4.
6. Metodológia merania dopadov v rámci OP ZaSI, tematické hodnotenie, 2012